

Milostná poezie Babylónu

Jiří Prosecký

Semitská babylónsko-asyrská (resp. akkadská) literatura starověké Mezopotámie není jen literaturou velkých a známých narativních skladeb, mýtů a eposů, literaturou četných skladeb náboženských různé formy a obsahu (hymnů a modliteb), skladeb mudroslovných a didaktických a mnoha dalších žánrů, ale obsahuje i milostnou poezii, i když ta je v ní zastoupena řidčeji (alespoň svými dochovanými představiteli) než v literatuře sumerské nebo staroegyptské.

Snad vůbec nejstarším dokladem akkadské milostné poezie je staroakkadské milostné zaklínání, které se dochovalo na tabulce objevené ve třicátých letech minulého století při archeologickém výzkumu severomezopotamského města Kiše. Z chronologického hlediska se text této zřejmě školní tabulky datuje do období kolem roku 2200 př. n. l., a je tak pokládán za jeden z nejstarších dokladů akkadské literatury jako takové. I když se v něm ještě skrývá mnoho nejasností, je zřejmé, že měl pomoci získat muži lásku jeho vyvolené. Vystupuje v něm Ea, bůh moudrosti a magie, a dvě bohyně lásky, Ištar a Išchara, božské bytosti, které byly ručiteli dosažení kýženého cíle magickými prostředky, jež snad spočívaly ve zhotovení sošky budoucího milence z vonné pryskyřice jakéhosi stromu. Ta měla v dívce vzbudit milostnou náklonnost, jež bude uspokojena až poté, co spočine v náručí svého milého. Na tomto staroakkadském milostném zaklínání je pozoruhodné, že obsahuje některé paralely nejen k textům sumerským, jejichž dochované zápisy jsou asi o čtyři sta let mladší, a pozdějším textům akkadským, což je pochopitelné, ale i k milostné poezii staroegyptské, textům ugaritským, a dokonce i k biblické Písni písní.

*Bůh Ea milostné kouzlo
rád má,
milostné kouzlo, syn bohyně Ištary,
na klí[ně jí sedí]*

5 *v míze [kadidlo]vníku.*

*... dvě dívky
pěkné, vy jste (tak) kvetoucí,
do zahrady sešly jste,
sešly jste do zahrady,*

10 *míze kadidlovníku
jste daly tvar.*

*„Vzal jsem si tvoje ústa odkud slina (vychází),
vzal jsem si měňavé
oči tvé,*

15 *vzal jsem si lůno tvé
odkud moč (vychází).*

Vskočil jsem do zahrady

*boha Sína,
porazil topol*

20 *pro její ...*

*Hledej mne mezi zimostrázem,
jak pastýř stádo hledá,
koza své kůzlátko, ovce své jehňátko,
oslice hříbátko svoje.“*

25 *Okrášleny jsou jeho paže,*

olejem a harfou

jsou jeho rty.

*Džbán oleje má ve své ruce,
džbán cedrového (oleje) na svém rameni.*

30 *Milostná kouzla ji přemluvila*

a zcela ji pobláznila.

*„Vzal jsem si ústa tvá pro lásku (stvořená),
při lštaře a lšchaře*

tě zaklínám:

35 *dokud šíje jeho*

a šíje tvá

k sobě se nepřimknou,

pokoje ode mne nebudeš mít.“¹

Po staroakkadském období se akkadské literární texty na čtyři sta až pět set let odmlčely, aby se opět v hojnějším množství objevily kolem roku 1800–1700 př. n. l., v takzvaném období starobabylónském. Z něho se dochovalo přibližně dvě stě osmdesát literárních textů, mezi nimiž převažují zaklínání, hymny, nářky, texty mudroslovné, ale objevuje se i milostná poezie. Opět se tu setkáváme s milostnými zaklínáními, jichž se dochovaly asi necelé dvě desítky. I když ta tkví svými kořeny v orální tvorbě a byla zřejmě předávána spíše ústní tradicí, řada z nich se dočkala písemného záznamu, neboť byla nepochybně používána v praxi různých kněžích-zaklínačů. Obzvláště zajímavá je jedna jejich sbírka v počtu jedenácti exemplářů, jež byla nalezena na tabulce pocházející z města Isinu. Některá z nich, označovaná podtitulkem „zaklínání zamilovaného“, měla vzbudit opětovanou a nepomíjející kýže-

Kamenná socha sedícího páru z chrámu Inanny, bohyně lásky, v Nippuru. (Foto archiv autora).

nou lásku a erotickou touhu v milované osobě, zatímco jiná byla zase pravděpodobně zaměřena na potření a odvrácení milostné vášně a pohlavního vzrušení. Mytologické postavy, které v nich vystupují, Ištar a Nanája, představují různé podoby a postavy bohyň lásky, Dumuzi (Tammúz) je proslaveným milencem a manželem bohyně Ištary, Siraš bohyně piva.

- „Slina(?) psí, žízeň(?), hladovění(?),
 10 políček do tváře, koulení očima,
 do hlavy jsem tě udeřila, zbavila tě rozumu.
 Přemýšlej tak, jako přemýšlím já,
 rozvažuj tak, jako rozvažuji já!
 Držím tě, jako Ištar držela Dumuziho,
 15 (jak) Siraš spoutá toho, kdo se jí napije.
 Spoutala jsem tě svými ústy, odkud dech (vychází),
 pohlavím svým, odkud moč (vychází),
 ústy svými, odkud slina (vychází),
 pohlavím svým, odkud moč (vychází).
 20 Nechť k tobě nepřijde (moje) soupeřka!
 Leží pes (a) leží vepř,
 ty stále lež na stehnech mých!“
 ...
 85 „Vášeň, vášeň,
 při[chází na mne] jako divoký býk,
 jako pes vrh[á se na mne,]
 ja[ko lev zuřivě] při[chází,]
 ja[ko vlk po]bíhá volně.

90 [...]... myslí.
 Zlo[mila jsem ...] jeho srdce,
 po mo[stě přej]du nad ním,
 pod [ním] je řeka Tigris.
 Zmiz, vášni Nanájina!“²

Vedle milostných zaklínání se ze starobabylónského období dochovalo asi patnáct literárních textů, které bývají označovány jako (kultovní) milostná poezie. Jejich vznik spadá z chronologického hlediska do období vlády posledního panovníka dynastie z Larsy Rím-Sína I. (1822–1763 př. n. l.) a panovníků první dynastie z Babylónu, Chammurapiho (1792–1750 př. n. l.), Abí-ešucha (1711–1684 př. n. l.), Ammí-ditány (1683–1647 př. n. l.) a Ammí-saduky (1646–1626 př. n. l.), jejichž jména se v těchto literárních skladbách též objevují. Výjimečné postavení mezi nimi zaujímá svým obsahem, formou i mírou zachovalosti jeden text, jenž bývá obvykle konvenčně nazýván *Věrná milenka*. Jeho první zpracování pochází již z roku 1950 a jeho vydavatel ho pokládal za rozhovor krále Chammurapiho s jakousi mladou ženou, již se pokoušel přemluvit, aby se provdala za jeho syna. Dnes je tento text vykládán jako dialog muže a dívky, která se svého partnera snaží přesvědčit o své věrné lásce, jejíž ryznost byla v jeho očích zpochybněna jakýmsi zlými klevetami. Muž dívku sice nejprve hrubě a neomaladě odmítá, nakonec však jejím argumentům podléhá a navrácí se k ní. Je to tedy jakýsi spor, spor lásky, v němž jedna strana svými argumenty nakonec vítězí nad druhou. Podobných sporů, i když jejich tématem nebyla láska ale otázka domnělých předností svářících se oponentů, se v sumerské a akkadské literatuře dochovala celá řada. Je však třeba říci, že výklad tohoto obtížného starobabylónského textu není ani zdaleka konečný. Dochoval se totiž pouze v jediném exempláři, jak bývá u starobabylónských textů pravidlem, některá jeho místa jsou poškozena, jiná zase pro nejednoznačnost grafického záznamu nabízejí možnost různého překladu a interpretace. Někdy ho proto lze též chápat jako rozhovor manželského páru v době rozvodu, když rozhněvaný manžel chce svoji manželku zapudit. V každém případě se však nejspíše jedná o skladbu světského obsahu a nikoli o kultovní milostnou poezii, k níž, jak ještě uvidíme, převážná většina dochovaných starobabylónských textů náleží. Jejich osmnáct strof se dochovalo na částečně poškozené čtyřsloupcové tabulce pocházející z babylónského města Sipparu. V první sloce hovoří nejprve muž a žena mu odpovídá a ve stejném pořadí se střídají promluvy obou partnerů až k závěrečnému usmiřujícímu mužovu výroku. Proslov muže a replika ženy dosahují vždy stejné délky, jako by argumentům obou stran měl být dán pokaždé týž prostor. Lze si tedy docela dobře představit, že tato skladba mohla být součástí jakýchsi snad dvorských slavností, jejichž námětem byly různé podoby lásky, a spor obou

svářících se stran mohl být nakonec rozsouzen výrokem samotného panovníka.

- I „Jenom se [vy]křič, nech už svých odpovědí!
Což řečí již nebylo dost?
Co jsem řekl, to jsem řekl.
Já kvůli tobě nezměním,
5 co jsem už jednou pravil.
Ten, kdo lpí na své ženě,
jako by schraňoval vítr.
Jestliže o sebe nedbá(?), není muž jak se patří.“
„Moje věrnost nechť trvá
10 před tváří královny lšтары!
Ať zvítězí má láska, (však) zahanbena je
ta, která mne pomlouvá!
D[ej], abych ctíla, těšila
(a) stále se točila okolo miláčka (svého)!”
15 Na příkaz bohyně Nanáje ... navždy.
Která se rovnat mi může?“
„Já vzpomínám si lépe než ty
na tvoje dřívější léčky.
Jdi už konečně pryč!”
20 Vzkaž rádkyni své,
že jsme procitli!“
„Já se tě zmocním ještě dnes
(a) lásku tvou i svou svedu dohromady.
Stále se budu k Nanáje modlit
25 (a) přízeň tvou, pane můj, navždy si vezmu
darem.“
„Však já tě v obklíčení sevřu
(a) mraky své shromáždím.
Nechť tvoje pomocnice tě tvojí svůdnosti
30 zbaví! Skonči se svými žalobami
(a) s pravdou se smíř!“ ...
- II ...
„Tu, která tě nemiluje, slepotou nechť [raní]
královna lšтар!
Jako mne [ať postihne ji] nespavostí,
celou noc nechť v ochablosti [probdí.“]
10 „Nestojím o ženu, jež neprosí [...]”
(a) netoužím po jejích vna[dách.]
Nedám jí [...]”
Mluvit bez [...]”
Co [...]”
15 Umlčím [její] klevetnice
(a) nebudu naslouchat [...]”
Tam [...]”
Svou lásku [...] opustil jsem,
proč [mne] sužujete?“
20 „Má znamení osudová na [mne] doléhají,
můj horní ret je v[lhký]
a spodní se chvě[je.]
Obejmu ho, políbím
(a) stále se budu na [něho] dívat.
25 (Nakonec) zvítězím [...]”
nad kle[vetnicemi svými]

a šťastně [se navrátím] k miláč[ku svému.]
Když spánek náš [...]”
dosáhneme [...]” ...

- III ...
„Podle toho, co o [tobě] říkají,
t[y] nejsi jediná.
Tak dost, skončil jsem se svou láskou (a více) [se ne-
vrátím.]
Daleko od tebe jsem (ji) zahnal,
10 na tisíc mil něhu svou poslal pryč.“
„Já hledám [tvoji] něhu,
pane můj, postrádám [tvoji] lásku.
Skrze tvůj úsměv [...]”
Nechť zůstanou zahaleny (a) nikdy ne[...]”
15 Ve dne i v noci [s tebou] rozmlouvat budu.“
„Znovu a znovu musím zopakovat (a) tři[krát (to) říct,]
Já do svých úst jsem dobrého ne[...]”
U ... okna se drž [...]”
Tak chyt' si mou lásku!“
20 „Mé oči jsou velmi unavené,
nespím a stále ho vyhlížím,
co kdyby přišel do mé čtvrti.
Den minul, (však) kde je [miláček můj?]” ...
- IV ...
5 „Sednu a počkám, není-li na cestě ke mně.“
„Já zapřísahám tě při bohyni Nanáje a Chammura-
pim králi,
povím ti o sobě pravdu.
Láska tvá pro mne víc není
než trampota a svízeľ.“
10 „Přišly sem ke mně, neboť stále věřím miláčku svému,
klevetnice moje
jsou četnější než hvězdy na nebi.
Nechť zalezou, nechť je jich málo,
teď hned ať zmizí!”
15 Já (ale) zůstanu a
a slovům pána svého naslouchat budu.“
„Jediná moje! Zlá není
jako dřív tvoje tvář.
(Když) stanu při tobě a
20 [hlav]u svou (o mne) opřeš,
„Oddaná' je tvoje jméno,
„Chytrou paní' tě nazývají.
Jiná (žena) naším neštěstím bude.
lšтар je svědkem!“³

Všechny ostatní dochované starobabylónské texty milostné poezie náleží k tzv. kultovní lyrice, o jejímž účelu se v těchto případech můžeme jen dohadovat. K nim patří především skladba líčící milostné setkání božského páru, který je představován bohyní lásky Nanájou a bohem Muatim, jehož povaha je jen nedostatečně známa. V pozdějších obdobích však byl ztotožňován s bohem moudrosti Nabúem, synem Marduka, nejvyššího boha babylónského panteonu. Text dochovaný na značně poškozené tabulce pocházející

ze samotného Babylónu, je dialogem obou božských postav (do něhož zasahuje jakási třetí osoba – zřejmě vyprávěč), jež vyjadřují vzájemnou touhu po milostném spojení: *„Chtěl bych se nasytit kouzlem] tvým, Nanájo, rty tvoje slad[ké jsou ...] já s tebou se milovat chci.“ ... „Muati, sladké je tvoje milování, [kouz]lo tvé lásky na[sy-*

Terakotový reliéf objímajícího se páru na loži, 1. polovina 2. tisíciletí př. n. l., Súsy. (Foto archiv autora).

tí] medem.“ U příležitosti milostného setkání je bohyně Nanája požádána, aby panujícího vládce Abí-ešucha obdařila svojí blahodárnou přízní: „Král nechť navěky žije na příkaz tvůj, Abí-ešuch nechť navěky žil[je na příkaz tvůj!“] A Nanája prosbě ráda vyhověla: Pohlédla na Babylón svými dobrotivými očima [...] požehnala [mu] (a) popřála vše nejlepší [...] Každý den život králi, který v něm přebývá [...] Nanája život králi Abí-ešuchovi [...] dala mu přebývat v příbytku pokoje [...]“⁴

Podobný charakter má i milostná píseň krále Rím-Sína z Larsy. Opěvuje jeho posvátný sňatek s kněžkou, který měl zajistit jeho zemi plodnost v nadcházejícím novém roce.⁵

Jiný doklad starobabylónské milostné poezie přináší skladba dochovaná na zlomku tabulky pocházející z mezopotamského města Kiše. Její text je však tak fragmentární, že není vůbec zřejmé, zda se jedná o dialog či monolog milenců, nebo zda je kultovní či světské povahy. Zjevné je pouze jeho erotické zabarvení; dívka hovoří o sobě a o částech svého těla v množném čísle, jako by se chtěla o ně podělit se svým milencem. Pokračování snad mohlo popisovat rozloučení obou zamilovaných za ranního rozbřesku; to jsou však již jen dohady vyvozované z několika málo neúplně dochovaných slov.

[...]
*[bušení] srdce tvého je radostným zpě[vem ...]
 Povstaň, já [s tebou] se milovat chci!
 Ve tvém něžném klíně*
 5 *za(?) ranní dřímoty
 sladké je milování tvé,
 půvab tvůj nesmírný je.
 Mé lože z vonného dřeva (voní jak) balzám.
 (Při) koruně naší hlavy, náušnici našich uší,*
 10 *,hoře' našich ramen a půvabu našich prsou,
 náramku našich rukou,
 amuletu našich boků,
 vztáhni svou levici a dotkni se našeho lůna,
 hraj si s našimi řadry,*
 15 *[vejdi, steh]na jsem rozevřela.
 [...]*⁶

Spíše narativní povahy je opět bohužel fragmentární skladba, která se dochovala na středobabylónské tabulce neznámého původu, jež líčí rozhovor zamilované dívky, bohyně Ištary, s jejím miláčkem, mladým bohem-pastýřem Dumuzim. Dívka ho zve k návštěvě svých rodičů:

*„Vejdi, pastýři, mi[láčku Ištary,
 přenocuj zde, miláčku Ištary!
 Až vejdeš, můj otec se nad tebou zaraduje,
 má matka Ningal uloží tebe,*
 5 *pohár oleje ti předloží.
 Až vejdeš, závory nad tebou zajásají,
 dveře se před tebou otevrou samy.“*

Vyznává se ze své lásky k němu: *„Věru miluji, miluji bujarého [...]“*; vybízí ho k odpočinku: *„[...] rozvaž, rozvaž své opánky, [...] rozestři svoje ptáčnické síť, [...] budeme jíst, bujarý“*; a snaží se ho odvést od jeho každodenních povinností: *„[...] zapomeň na ovčince“*. Nakonec však Ištar Dumuziho navštíví a je pohnuta krásou jeho příbytku.

*Ištar šla do jeho ovčince,
 ústa svá otevřela (a) praví mu:
 „Jak příjemné jsou vody, vody tvého ovčince,
 zurčící je tvá voda, voda chlěva.“⁷*

Skladba tvořící součást sbírky, zvané *Chlapec mne miluje*, je zajímavá především tím, že se dochovala zřejmě jako jediný akkadský text z rozsáhlého fondu přibližně čtyř set písní a hymnů, jejichž incipity (počáteční slova) byly zapsány na jedné z tabulek z konce 2. tisíciletí př. n. l. nalezené ve městě Aššuru, které se budeme podrobněji věnovat dále.

Ještě dříve se však musíme zmínit, ve snaze o zachování chronologického pořádku věcí, o drobném fragmentu tabulky, která pochází pravděpodobně z kassitského období (2. polovina 2. tisíciletí př. n. l.) a která byla nalezena v babylónském Sipparu. Dotyčný zlomek obsahuje incipity šesti milostných písní, jejichž původ je však zřejmě ještě mnohem starší, neboť jedna z nich uvádí jméno starobabylónského vládcy Ammí-saduky.⁸

Zmíněná tabulka z Aššuru (tzv. text KAR 158) původně zaznamenávala incipity asi čtyř set písní a hymnů, z nichž se však dochovalo jen okolo dvou set sedmdesáti pěti položek. Z nich asi dvě pětiny tvoří skladby sumerské, zbývající jsou skladby akkadské. Tabulka byla pravděpodobně součástí aššurské knihovny krále Tiglatpilešara I. (1114–1076 př. n. l.), kterou však buď doval i jeden z jeho následovníků, Tukultí-Ninurta II. (890–884 př. n. l.). Na této tabulce jsou mj. zaznamenány incipity asi padesáti skladeb, jež jsou nazývány akkadským výrazem *irtu* (množné číslo *irátu* – výraz znamená v češtině doslova prsa, hrud) a o němž se můžeme domnívat, že byl jakýmsi souhrnným označením lyrických milostných písní zapsaných v semitské akkadštině. Některé z těchto incipitů zněly následovně:

Při milkování ve volné krajině, Jak se usmívám na bujarého (chlapce), Jdi, já stačím svému miláčkoví, Když, pane, teď přijdeš ke mně, Pro mne je (příliš) brzy na tvoje milování, Noc strávím, miláčku, s tebou, Den přinesl mi šťastné zprávy, Hoj, ať je (můj) miláček šťastný, vejdi, Žádná protivnice se mi nevyrovnala, Tvoje láska, pane, je vůně cedru, Když jsi přišel ke dveřím, Pro tuto noc, pro tento večer, Jak je kvetoucí, jak (jenom) září, Hledá zahradu tvých kouzel, Dnes srdce mé (je plné) hry a zpěvu, Miláčku, ty máš rád naše milování, Tam za řekou je město her, Přišel jsi k nám, měsíci milkování, Ne, jdi miláčku, Jak jenom hoří, ta (dívka) v rozpacích, Ptáčku, holubičko moje, tvůj hlas je truchlivý, Zahradník v sadu rozkoší, Dívku srdce pobídlo k tanci, Kéž bych tě okouzila, maličký, Mé oči měňavé jsou plné spánku, Má láska je světlo, jež ozáří i zatmění, V noci jsem si na tebe vzpomněla, Když jsem usnula v klíně miláčkově, Rozkvétej ve své kráse.⁹

Bohužel však známe jen názvy těchto skladeb a o jejich obsahu nevíme vůbec nic. Můžeme se jen dohadovat, zda to byly písně povahy světské, které opěvovaly lidskou lásku, nebo písně kultovní, opěvující milostné vztahy bohů, případně bohyně a některého z panovníků a které byly součástí různých kultovních slavností a rituálů. Ze starobabylónského období se dochoval fragment tabulky, jež podle svého kolofonu (závěreč-

né poznámky) zaznamenávala text čtyř písní *irtu* náležejících sbírce, zvané *Kde je můj miláček vzácný*, z nichž přinejmenším jedna, ta poslední, byla věnována babylónskému králi Ammí-ditánovi.¹⁰ Tato skutečnost by spíše nasvědčovala tomu, že i písně *irtu* byly povahy kultovní. Pak bychom ovšem museli připustit, že ze světské milostné poezie, pokud ji Babylónie vůbec znala, se nedochovalo prakticky nic.

V našem přehledu babylónské milostné poezie se dostáváme do období 1. tisíciletí př. n. l. Z 8. století se

Terakotový reliéf milujícího se páru, žena se občerstvuje pitím piva z přistavené nádoby pomocí rákosového stébka, počátek 2. tisíciletí př. n. l., Girsu. (Foto archiv autora).

dochovala novoasyrská tabulka neznámého původu, jež zaznamenává milostný rozhovor (doprovázený zřejmě komentářem sborových zpěváků) mezi bohem moudrosti Nabúem a jeho chotí, bohyní Tašmétu, k němuž došlo u příležitosti jejich svatebního rituálu, jehož pravidelné každoroční opakování v měsíci *Ajjáru* (druhém měsíci babylónského kalendáře, dubnu – květnu) mělo zajistit zemi hojnost a blahobyt. Bohyně Tašmétu vyzývá Nabúa, aby ji před nadcházejícím svatebním obřadem ozdobil bohatstvím vybraných šperků:

*„Pane můj, zavěs mi náušnice,
v zahradě nechť ti dám všeho hojnost!*

- 15 *[Nabú,] můj [pane,] zavěs mi náušnice,
[v ...] nechť tě potěším!*"

A Nabú v odpověď vychvaluje její krásu:

*[„Tašmétu] moje, náramky z karneolu jsem ti dal,
[...] tvoje náramky z karneolu,*

...

- 5 *Tašmétu, [steh]na tvoje jsou gazela ve stepi,
Tašmétu, kotníky tvoje jsou jabloň z jara,
Tašmétu, paty tvoje jsou obsidián,
Tašmétu, tys celá tabulka z lazuritu.“*

Dialog snoubenců pokračuje a oba s dychtivostí očekávají blížící se okamžik svého milostného setkání.

- 15 *„Proč, proč jsi tak okrášlena, Tašmétu moje?“
„Abych s tebou, Nabú můj, do zahrady [mohla jít.]
Do zahrady půjdu, do zahrady a [...] Znovu půjdu do zahrady nádherné.
Mezi rádcí trůn můj nepostavili.
20 *Sklizeň tvého ovoce oči mé chtěly by spatřit,
švitoření ptáčeků tvých uši mé chtěly by slyšet.“*¹¹*

Z 1. tisíciletí př. n. l. se rovněž dochovaly asi dvě desítky novoasyrských a novobabylónských fragmentů, jež obsahují texty tzv. rituálu bohyně Išтары z Babylónu, který se odehrával v měsíci *Du'úzu* (čtvrtém měsíci babylónského kalendáře, červenci – srpnu) a trval nejméně tři dny. Vystupuje v něm Marduk, nejvyšší bůh babylónského panteonu, jeho choť, bohyně Sarpánitu, a konečně i samotná bohyně lásky Ištar, jež zde sehrává úlohu Mardukovy konkubíny. Sarpánitu je zřejmě rozezlena Mardukovou nevěrou a snaží se Ištare pomstít, snad ji chce dokonce i otrávit. Jedná se tu tedy o „drama žárlivosti“ odehrávající se v rámci jakéhosi božského milostného trojúhelníku? Kromě tří božských postav vystupují v textu ještě další tři osoby: zahradník, který měl obstarat byliny pro (otrávený?) nápoj, a dvě bytosti, zvané *kurgarrú* a *assinnu*. Tyto osoby, *kurgarrú* „herec předvádějící kultovní hry, zpěvy a tance“ a *assinnu* „kultovní prostitut“, jsou zmiňovány i v jiných mezopotamských textech především v souvislosti s kultem bohyně Išтары, v němž předváděly určité výstupy a zpívaly zvláštní písně; byli to snad transvestité vystupující v ženském oděvu. Dochované texty „rituálu bohyně Išтары“ jsou však příliš fragmentární a jejich celkový smysl nám zatím uniká. Často se v nich nicméně hovoří o „zahradě lásky“ (zřejmě lásky Ištariny), a ona samotná je tu opěvována následujícími slovy:

*Tys matka, Ištaro z Babylónu,
nádherná královno Babylónanů,
tys matka, palma z karneolu,
nádherná, jež nesmírně je nádherná,
jež nesmírně ..., jejíž postava nesmírně je nádherná.*

Tu a tam se vyskytují i pasáže erotického zaměření a záhadného i bizarního obsahu, s nimiž si zatím badatelé nevědí rady, protože jejich smysl z textových souvislostí nijak nevyplývá. Zatím se předpokládá, že by nějakým způsobem snad mohly souviset s milostnými zaklínáními, pronášenými ústy žárlivých a ve své lásce neuspokojených mužů a žen, která se podobají těm, jež se dochovala již ze 2. tisíciletí př. n. l. a která měla potřit a zapudit nežádoucího soka v lásce.

*Do pohlaví tvého, jemuž důvěřuješ,
nechám vejít psa (a) dveře pevně zavřu,
do pohlaví tvého, jemuž důvěřuješ,
jako svému drahému kameni, (jenž) před tebou
(leží).*

*Pohlaví mé milované, proč se stále takto chováš?
Pohlaví mé milované, babylónský kraj hledá chomáč
vlny!*

Pohlaví na dva prsty, proč spory neustále podněcuješ?

...

*U brodu Přístavu pána všech zemí
svoji milou jsem spatřil a byl jsem zcela ohromen:
ty jsi bílá jako gekon,
(tvá) kůže září jak hrnec,
ty (jenom) kveteš, ty jsi stvořena k potěšení.*

...

*Do pohlaví tvého, jemuž důvěřuješ,
nechám vejít psa (a) dveře pevně zavřu,
nechám vejít psa (a) dveře pevně zavřu,
nechám vejít havrana (a) bude (tam) hnízdit.
Kdykoli budu odcházet, kdykoli budu přicházet,
svým havranům přikážu:*

*„Prosím, můj havrane,
k houbě se nepřibližuj!*

*Prosím, můj havrane,
k zápachu podpaží se nepřibližuj!“*¹²

Z uvedeného přehledu vyplývá, že starověká Babylónie, a jejím prostřednictvím i Asýrie, milostnou poezii znala, i když ta byla zřejmě převážně kultovní povahy. Světská milostná poezie pravděpodobně nebyla písemně zaznamenávána, uchovávala se pouze v ústním podání a v lepším případě bývaly písmem zachyceny jen incipity dotyčných skladeb. Naše znalosti babylónské milostné poezie jsou tak omezeny jak nedostatkem relevantních písemných dokladů, tak i fragmentárním stavem, v němž se jednotlivé textové památky dochovaly. Jedná se totiž převážně o unikátní zápisy bez jakýchkoli duplikátů, které by poskytovaly možnost doplnění poškozených či nečitelných pasáží. Jejich jazyk je rovněž velmi obtížný zejména po stránce lexikální i stylistické, časté je použití neprůhledných metafor, a dochovaný text tak připouští možnost různých výkladů. Babylónská milostná poezie proto představuje jednu z nejobtížněji odhalitelných stránek literárního dědictví starověkého Předního východu.

Poznámky:

- ¹ Westenholz J. and A., Help for Rejected Suitors. The Old Akkadian Love Incantation MAD V 8. *Orientalia* 46, 1977, s. 198–219.
- ² Wilcke C., Liebesbeschwörungen aus Isin. *Zeitschrift für Assyriologie* 75, 1985, s. 188–209.
- ³ Held M., A Faithful Lover in an Old Babylonian Dialogue. *Journal of Cuneiform Studies* 15, 16, 1961, 1962, s. 1–26, 37–39.
- ⁴ Lambert W. G., Divine Love Lyrics from the Reign of Abi-ešuh. *Mitteilungen des Instituts für Orientforschung* 12/2, 1966, s. 41–51.
- ⁵ Foster B. R., *Before the Muses. An Anthology of Akkadian Literature*. Bethesda, Maryland, CDL Press 1993, s. 98–99. *Texte aus der Umwelt des Alten Testaments*. Bd. II. Lief. 5. *Religiöse Texte*. W. H. Ph. Römer und K. Hecker: Lieder und Gebete I. Gütersloh, Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn 1989, s. 747–750.
- ⁶ Westenholz J. G., A Forgotten Love Song. In: *Language, Literature and History. Philological and Historical Studies Presented to Erica Reiner*. Ed. by F. Rochberg-Halton. American Oriental Series, vol. 67. New Haven, Connecticut, American Oriental Society 1987, s. 415–425.
- ⁷ Black J. A., Babylonian Ballads: A New Genre. *Journal of the American Oriental Society* 103, 1983, s. 25–34.
- ⁸ Finkel I. L., A Fragmentary Catalogue of Lovesongs. *Acta Sumerologica* 10, 1988, s. 17–18.
- ⁹ Groneberg B., Searching for Akkadian Lyrics: from Old Babylonian to the “Lieder Katalog” KAR 158. *Journal of Cuneiform Studies* 55, 2003, s. 55–74.
- ¹⁰ Groneberg B., “Brust” (irtum)-Gesänge. In: *Munuscula Mesopotamica. Festschrift für Johannes Renger*. Hrsg. von B. Böck et al. Alter Orient und Altes Testament, Bd. 267. Münster, Ugarit-Verlag 1999, s. 169–195.
- ¹¹ Livingstone A., *Court Poetry and Literary Miscellanea*. State Archives of Assyria, Vol. 3. Helsinki, Helsinki University Press 1989, s. 35–37.
- ¹² Lambert W. G., The Problem of the Love Lyrics. In: *Unity and Diversity. Essays in the History, Literature, and Religion of the Ancient Near East*. Ed. by H. Goedicke and J. J. M. Roberts. Baltimore, London, The Johns Hopkins University Press 1975, s. 98–135.

ABSTRACT:

The present article deals with the Babylonian love poetry. The following Akkadian texts are treated and their respective full or partial Czech translation is given: Old Akkadian love incantation, collection of Old Babylonian incantations from Isin, the Old Babylonian dialogue “Faithful Lover”, love lyrics of Nanay and Muati, love lyrics of Rim-Sin, Old Babylonian love song from Kish, Middle Babylonian love song of Ishtar, incipits of love songs from Assur, love lyrics of Nabu and Tashmetu, love lyrics of Ishtar of Babylon, and others.

RELIGIO. REVUE PRO RELIGIONISTIKU

RELIGIO JE ČASOPIS URČENÝ VŠEM ZÁJEMCŮM O VĚDECKÉ STUDIUM NÁBOŽENSTVÍ A JEHO VÝSLEDKY. JDE O JEDINÉ ČESKÉ PERIODIKUM, KTERÉ SE PROFILOVĚ VĚNUJE NÁBOŽENSTVÍM V RELIGIONISTICKÉ PERSPEKTIVĚ, T.J. BEZ KONFESIJNÍHO NEBO IDEOLOGICKÉHO ZAUJETÍ. PŘESTOŽE SE RELIGIONISTIKA (VĚDA O NÁBOŽENSTVÍCH) MOHLA V ČR SVOBODNĚ ROZVÍJET AŽ PO ROCE 1989, MAPUJE RELIGIO JEJÍ VÝVOJ JIŽ SEDMNÁCTÝM ROKEM. ČASOPIS PŘINÁŠÍ PŘÍSPĚVKY ZE VŠECH OBLASTÍ RELIGIONISTIKY. VĚNUJE SE PESTRÉ ŠKÁLE SOUČASNÝCH A MINULÝCH PODOB NÁBOŽENSTVÍ I TEORETICKÝM A METODOLOGICKÝM OTÁZKÁM SPJATÝM S JEJICH STUDIEM. S NARŮSTAJÍCÍM PROLÍNÁNÍM KULTURNĚ ODLIŠNÝCH OBLASTÍ SVĚTA A PROHLUBUJÍCÍ SE NÁBOŽENSKOU PLURALITOU ČESKÉ SPOLEČNOSTI ZÍSKÁVÁ RELIGIO STÁLE VĚTŠÍ ODEZVU V ODBORNÉ I LAICKÉ VEŘEJNOSTI.

ČASOPIS RELIGIO. REVUE PRO RELIGIONISTIKU VYDÁVÁ ČESKÁ SPOLEČNOST PRO STUDIUM NÁBOŽENSTVÍ VE SPOLUPRÁCI S ÚSTAVEM RELIGIONISTIKY FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ. VYCHÁZÍ DVAKRÁT ROČNĚ, V ROZSAHU 160 STRAN.

ADRESA REDAKCE

RELIGIO. REVUE PRO RELIGIONISTIKU
 ARNA NOVÁKA 1
 602 00 BRNO
 E-MAIL: J.ROZEHNALOVA@PHIL.MUNI.CZ

CENA JEDNOHO ČÍSLA ČINÍ 50 KČ, ROČNÍ PŘEDPLATNÉ 100 KČ.
 OBJEDNÁVKY JEDNOTLIVÝCH ČÍSEL I CELÉHO ROČNÍKU PŘIJÍMÁ REDAKCE.
 POŠTOVNÉ A BALNÉ NENÍ ZAHRNUTO V CENĚ. ISSN 1210-3640

